

STICHTING
URKER UITGAVEN

Geschiedenis van de stichting

In 1979 werd aan een drietal plaatsgenoten gevraagd om een jubileumboek samen te stellen ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de gemeentelijke visafslag in 1980. Albert van Urk, Klaas de Vries en Tromp de Vries gingen aan de slag en schreven de bijzondere jubileumuitgave "Gemeentelijke Visafslag Urk 1905-1980", voorzien van een lichtblauwe harde kaft.

Het beviel Albert van Urk en Tromp de Vries zo goed dat zij besloten tot een eigen uitgavenreeks. Een bescheiden fonds maakte een eerste uitgave mogelijk.

Zo verscheen de eerste bundel verhalen en gedichten van de in 1966 overleden dorpsdichteres M. van Urk-Koffeman, onder de titel "Urk is zo mooi".

Eerste bestuursleden

Inmiddels waren twee andere plaatsgenoten benaderd om zitting te nemen in een te vormen Stichting Urker Uitgaven. T. de Vries werd voorzitter, M. Cense-Pleyzier secretaris en J. Bakker penningmeester. A. van Urk, hij werkte bij een uitgever, zou zich met de lay-out bemoeien en redactionele werkzaamheden verrichten.

De eerste uitgave "Urk is zo mooi" werd een succes. Al vrij spoedig was de hele oplage uitverkocht. Met de baten daarvan en de garantstelling door een particulier, werd een tweede uitgave mogelijk. Dat was in 1982 "De Bethelkerk van Urk".

Vanwege het onderwerp haalde "Vrouwen van Urk", de derde uitgave, de landelijke pers. In snel tempo volgden de uitgaven elkaar op. Tot aan het eind van de eeuw verschenen diverse titels. Over de meest uiteenlopende onderwerpen werd geschreven. Over de visserij, de Tweede Wereldoorlog (elk drie uitgaven), over de drooglegging van de Zuiderzee, het verenigingsleven, de klederdracht, de post- en bootverbindingen, de ijsvlet, het eiland Schokland, etc.

Voor het schrijven werden meestal plaatsgenoten ingeschakeld. Soms werd dankbaar gebruik gemaakt van professionals. Zo nam wijlen F. Pereboom van de IJsselacademie

in Kampen, zelf oud-Urker, met anderen de redactie op zich van "Het Kerkje aan de Zee en zijn kerkgangers". W.J.J. Boot uit Opperdoes, een bekend publicist op het gebied van scheepvaartverbindingen, schreef op verzoek van de stichting een boek over de Urker boten die de verbinding met het vasteland onderhielden, onder de titel "De boot toet!".

Feestbundel

In 1984 was het veertig jaar geleden dat zo'n honderd Urker mannen en jongens werden opgepakt bij de novemberrazzia in 1944. Zij werden afgevoerd naar Duitsland en, uiteraard onder dwang, ingelijfd in het Duitse leger. Onder hen was ook Sjoerd Snoek, die van zijn belevenissen een dagboek bijhield. Dat dagboek, aangevuld met interviews van andere betrokkenen, werd uitgegeven onder de titel: "Na de razzia".

Een jaar later verscheen: "Veranderd land", een historische bijdrage over bestuurders, oude kaarten van het eiland Urk en het vroegere hooiland (Het Top). De presentatie van dit boek in: "De Ark" werd opgeluisterd door de aanwezigheid van de eerste Commissaris van de Koningin in Flevoland, de heer J.C.J. Lammers en een vrouwelijke nazaat van één der vroegere bestuurders, jonkvrouw E.D. Hooft. Uit Nieuwleusen was de 82-jarige H. Brouwer overgekomen, één der laatste maaiers van het oude hooiland. Met historische kostuums, decors en voordrachten kreeg deze presentatie een feestelijke omlijsting.

Gaandeweg ontwikkelde de "Stichting Urker Uitgaven" zich tot een bescheiden, niet-commerciële uitgeverij onder de bezielende leiding van T. de Vries en M. Cense-Pleyzier. De verschijning van een nieuwe uitgave ging bijna altijd gepaard met een presentatie waarbij veel publiek aanwezig was.

Inmiddels had de stichting een nieuwe bron aangeboord: het verleden van het buureiland Schokland.

Schokkervereniging

In 1985 werd besloten tot heruitgave van "Het verlaten eiland", geschreven door de bekende historicus dr. P.J. Bouman. Na verleende toestemming door de familie, kon met de uitgave worden begonnen. T. Korf, gewaardeerd mede-

werker van de stichting, schilderde de decors voor de presentatie en een aquarel voor de titelpagina van het boek. Omdat het boekje over Schokland ging werd een oproep geplaatst in landelijke dagbladen om oud-Schokkers te bewegen naar de presentatie in "De Ark" te komen. Gerekend werd op een opkomst van zo'n vijftig Schokkers. Het werden er honderden! De gebakken vis werd zo eerlijk mogelijk verdeeld en er moest veel worden geïmproviseerd, maar de dag werd onvergetelijk. De presentatie werd mede aanleiding tot de oprichting van de Schokkervereniging, een nog altijd bloeiende club met een eigen verenigingsorgaan: "Het Schokkererf". Bij de presentatie van het boek was ook de weduwe van de auteur met enkele familieleden aanwezig.

"Het verlaten eiland" en de uitgave "De eilanden Schokland en Urk" van H.J. Moerman en A.J. Reijers, werden meerdere malen herdrukt en mogen als klassieke "evergreens" van de stichting worden beschouwd.

In 1998 verscheen van de hand van A. van Urk het boek: "Schokland op de golven van de tijd", waarin de geschiedenis van Schokland in woord en beeld wordt samengevat.

Heruitgaven

Een ander fenomeen was: "Wijkend water", een heruitgave van het boek van de legendarische Amsterdamse journalist F. Thomas. Het is een boek vol nostalgie en romantiek over de stervende folklore van de oude Zuiderzee (1940). Zoon Haye nam op 1 september 1990 het eerste exemplaar in ontvangst tijdens een "Flevische presentatie", zoals hij het zelf noemde, in partycentrum: "De Koningshof".

Een bijzondere uitgave vond plaats in 1983: een herdruk van de roman "Snibbetje" van A. Olofsen-Korf (1900-1963). Uit twee nagelaten, maar niet voltooide, manuscripten van haar hand reconstrueerde T. de Vries twee romans: "Het ontwijde huis" (1989) en "De stem van het hart" (1991).

Op 7 maart 1997 werd de voorzitter van de Stichting Urker Uitgaven, T. de Vries, tachtig jaar. Dat heugelijke feit kon natuurlijk niet onopgemerkt voorbijgaan. Er werd een feestbundel samengesteld met bijdragen van zeer uiteenlopende aard. Over het geboortjaar van Tromp de Vries, 1917, schreef M. Bogerd een historisch opstel. Niet lang daarna zou Rien Bogerd de 80-jarige Tromp de Vries als voorzitter van de Stichting Urker Uitgaven opvolgen. T. van Eerde-Snoek schreef voor deze bundel behalve een prozaschets, ook twee korte gedichten: "Meester" en "Gouwen Arfst". Ook zij trad toe tot het bestuur.

Ter gelegenheid van de opening van het nieuwe gemeentehuis (1988) verscheen het boekwerkje "Pittoresk Urk", waarin beelden (en dan door het oog van kunstenaars) uit het verleden van Urk zijn opgenomen.

Klederdracht

Het is verrassend hoeveel inwoners zich nog inzetten voor het behoud van de rijke Urker cultuur. Eén daarvan is Puck van der Zwan. Waar hij de gelegenheid krijgt, presenteert hij met een groep enthousiaste inwoners de Urker dracht. Puck heeft in de bijzonder mooie uitgave: "Urker Goed" (1997) een gedegen omschrijving gegeven van de Urker kleding. De bestuursleden van de stichting zijn er in geslaagd het boek van fraaie kleurenfoto's te voorzien. De plaatselij-

Marianne Cense overhandigt het vriendboekje aan Tromp de Vries in 1997.

ke fotograaf Luuk Schudde was hen daarbij behulpzaam. Van de uitgave: "Urker goed" verscheen inmiddels een heruitgave.

Vanuit de tijd dat Urk nog een eiland was, verschenen verhalen van Jan ten Napel. Deze bundel (2006) bevat een selectie van verhalen, die Jan ten Napel eerder in: "De Kleine Courant van het Urkerland" had geschreven. Deze bundel kreeg de titel: "Urk, in de Zuiderzee".

Ruiten in drievoud

Urk heeft in de twintigste eeuw heel wat taalvaardige mannen en vrouwen gekend. Zij schreven en dichtten voornamelijk voor Urker publiek, maar sommigen van hen wisten de plaatselijke grenzen te doorbreken. Zo iemand was Willem Ruiten (1922-2002). Van hem verschenen gedichten in het Christelijk cultureel maandblad: "Op den Uitkijk" en het Christelijk weekblad: "De Spiegel". Van zijn hand verscheen een drietal bundels: "Gewoon maar schelpen", "Van mensen, dieren en dingen" en "Kruishoutsplinters".

Verlangen en eenzaamheid, geloofsvertrouwen en -twijfel, speelden een belangrijke rol in zijn werk, dat nauw aansloot bij dat van protestants christelijke dichters van voor 1940. Mild ironisch was zijn toon wanneer hij plaatselijke toestanden op de hak nam.

Ook zijn zuster Bab Ruiten en zijn broer Teun Ruiten schreven regelmatig gedichten.

Tjalling de Jager bundelde de gedichten van deze drie dichters uit een gezin tot de bundel: "Ruiten in drievoud", die in 2010 verscheen. De gedichten worden vergezeld van een korte beschrijving van de afkomst en het leven van de dichters.

Een eeuw geschiedenis

In 2011 verscheen het omvangrijkste boek van de Stichting: "Urk in de twintigste eeuw". Een twintigtal scribenten zorgden voor een geschiedkundig overzicht van de ontwikkeling van Urk in de periode van 1900 tot 2000. Het driemanschap Willem Baarsen, Rien Bogerd en Albert van Urk bundelde de thematisch samengestelde bijdragen en voorzag het

boek van vele illustraties. Ook Lub Post leverde daarin zijn aandeel. "Urk in de twintigste eeuw" kan gezien worden als de opvolger van het standaardwerk van C. de Vries: "Geschiedenis van het eiland Urk". De Vries beschreef de historie van Urk tot de twintigste eeuw.

Het lees- en kijkboek "Urk in de twintigste eeuw" was snel uitverkocht en in 2014 verscheen een verbeterde uitgave die nog steeds verkrijgbaar is.

Klaas Post en Elisabeth Oost verscheen het prachtige gebonden boek "Ernst Leyden op Urk 1919-1921" met als ondertitel "Een expressionist, zijn gasten en hun werk". Het boek beschrijft de periode waarin Ernst Leyden op Urk zijn atelier had en diverse kunstenaars op bezoek krijgt. Tientallen van deze op Urk gemaakte kunstwerken zijn in het boek afgebeeld.

Wisseling bestuurders

In het bestuur hebben zich diverse veranderingen voltrokken. Rond de eeuwwisseling bestond het bestuur uit de leden W. Baarsen, M. Bogerd, T. van Eerde-Snoek, A. Scheffer-Hakvoort, A. van Urk en A. Weerstand-van Eerde. J. de Boer werd penningmeester. Door verhuizing of wegens drukke werkzaamheden verlieten W. Baarsen, J. de Boer, T. van Eerde-Snoek en A. Weerstand-van Eerde het bestuur. Eerder waren al vertrokken J. Bakker en M. Cense-Pleysier. Gelukkig kon nog voor aanvulling worden gezorgd. In 2010 werd Tj. de Jager secretaris en W. Zoer penningmeester. J. Hakvoort kwam in 2013 de gelederen versterken.

A. Scheffer Hakvoort, bestuurslid sinds de oprichting, trad begin 2014 af. M. Bogerd en W. Zoer namen in 2018 afscheid. Secretaris Tjalling de Jager overleed plotseling in november 2018. Janna Post-Willems nam zijn taak over en nam in 2020 afscheid na vier jaar bestuurslidmaatschap.

Inmiddels heeft het bestuur een nieuwe samenstelling. Klaas Post: voorzitter, Lub Post: secretaris, Gerben Post: penningmeester, Marja Visscher-van Urk documentatie en redactie, Lucia de Vries: Kort Historisch en Dag van de Urker Geschiedenis, Maarten Post: erfgoed en onderwijs, Klaas de Vries: historisch onderzoek.